

громадського порядку та громадської безпеки, довілля, конституційного устрою України від злочинних посягань, забезпечення миру і безпеки людства, а також запобігання злочинам”;

- доповнити розділ IX “Звільнення від кримінальної відповідальності” Загальної частини КК України статтею 48-1 такого змісту: “Прийняття, зміна, скасування законів та інших підзаконних нормативно-правових актів, до яких відсилають бланкетні диспозиції в статтях Особливої частини цього Кодексу, у зв’язку з чим пом’якшується або скасовується відповідальність особи, є підставою для пом’якшення відповідальності або звільнення особи від кримінальної відповідальності”.

УДК 343.37:336.22

Марчук Р.П.

к.ю.н., доцент,

Національна академія державного управління
при Президентіві України, м. Київ

ВЗАЄМОДІЯ ПРАЦІВНИКІВ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ ТА ЕКСПЕРТНО-КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ПІДРОЗДІЛІВ

При розслідуванні податкових злочинів досить часто виникають питання, для вирішення яких потрібне використання широкого кола економічних, криміналістичних, психологічних, медичних знань, а також даних з інших галузей людської діяльності. У криміналістиці як науці про розслідування злочинів такі знання називають спеціальними.

Зупинимось більш детально на залученні у процес розслідування податкових злочинів спеціальних криміналістичних знань. Адже, не зважаючи на те, що на сьогоднішній день проблематиці боротьби із порушеннями у сфері оподаткування присвячено чимало наукових праць, у цих роботах питання використання спеціальних знань висвітлено ще недостатньо.

По-перше, виходячи з вищесказаного, спеціальні знання можуть використовуватися безпосередньо слідчим.

По-друге, слідчий може звертатись по допомогу до відповідних фахівців. Отже, під час розслідування він повинен з ними взаємодіяти.

Слідчий може використовувати знання будь-яких фахівців, не лише працівників експертних підрозділів. Разом з тим, практика розслідування кримінальних справ свідчить про те, що працівники податкової міліції звертаються перш за все з даного питання до установ системи міністерства юстиції та міністерства внутрішніх справ. Причому, частіше – до фахівців експертно-криміналістичної служби МВС. То ж звернемо нашу увагу на взаємодію слідчих податкової міліції із співробітниками експертно-криміналістичних підрозділів органів внутрішніх справ. Розглянемо, як вона відбувається та як повинна здійснюватися.

1. Працівники податкової міліції призначають експертизи та просять провести дослідження із судового почеркознавства та технічного дослідження документів. Значно рідше зустрічаються дослідження з галузі дактилоскопії, а також трасології (хоча трапляються випадки призначення експертизи plomb та контрольно-запи-

раючих пристроїв). У практиці розслідування податкових злочинів не проводилась портретна експертиза (ототожнення особи за ознаками зовнішності). Хоча й іноді виникає необхідність використання знань габітології, однак слідчі вирішують дане питання шляхом призначення інших криміналістичних експертиз (зокрема технічного дослідження документів) або проведення інших слідчих дій.

2. Що стосується портретної експертизи, то знання саме з її галузі були б корисні й при складанні суб'єктивних портретів.

3. Іноді слідчі звертаються до спеціалістів при одержанні та підготовці зразків для експертного дослідження. Так, участь у цій дії фахівців сприяє якіснішому її проведенню.

4. Корисною була б участь спеціалістів при обшуку, виїмці, огляді місця події, допиті та інших слідчих діях (в порядку ст. 128¹ Кримінально-процесуального кодексу), а також технічна допомога у підготовці та проведенні слідчої дії.

5. Спеціалісти можуть проводити попереднє дослідження речових доказів у рамках певної слідчої дії, що дає орієнтуючу інформацію оперативного характеру та сприяє швидкому розслідуванню кримінальної справи.

6. Особи, що проводять розслідування, звертаються за консультацією та одержанням довідкової інформації, що стосується питань криміналістики та судової експертизи, а також пов'язаної із діяльністю криміналістичних підрозділів.

7. Деколи при розслідуванні податкових злочинів виникає необхідність перевірки осіб та предметів за криміналістичними обліками, які функціонують в системі МВС, а значна їх частина знаходиться в експертно-криміналістичній службі.

8. Необхідну інформацію, яка сприятиме з'ясуванню істини по справі, слідчий може отримати, допитавши спеціаліста чи експерта.

Як бачимо, взаємодія працівників податкової міліції із фахівцями експертно-криміналістичної служби МВС дає чималі можливості та сприяє ефективному розслідуванню кримінальних справ. Однак, на сьогоднішній день така співпраця відбувається не досить активно. Причин цього чимало. Назвемо серед них декілька.

Податкова міліція та експертно-криміналістичні підрозділи належать до різних міністерств та служб. Звичайно, що міжвідомча взаємодія з даного питання відбувається гірше, ніж внутрішньовідомча. Можливо, одним із способів подолання цієї перешкоди є створення у системі Державної податкової служби експертно-криміналістичних підрозділів. Для цього необхідно внесення змін до чинного законодавства. Підготовка ж фахівців відповідного профілю могла б здійснюватися в Національному університеті ДПС України. Але для цього потрібен що якнайменше певний час, а поки що необхідно шукати вихід через покращення взаємодії між працівниками ДПА та МВС.

Крім того, необхідно проводити роботу щодо ознайомлення співробітників податкової міліції із можливостями криміналістики та судової експертизи. Так, позитивний результат дало б проведення занять із даної тематики у системі службової підготовки, зокрема із залученням працівників експертно-криміналістичних підрозділів МВС, а також організація семінарів, круглих столів та конференцій. І наостанок, корисним було б прийняття спільних нормативно-правових актів МВС та ДПА, направлених на активізацію взаємодії саме з розглядуваного нами питання між цими установами.